

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 32

Sreda, 24. aprila 1935

Leto X

Danska, država na- predka in kulture

Skandinavske države, v katerih so večinoma na krmilu socialistične stranke, vedno bolj vzbujajo splošno zanimanje, ker v njih se gospodarstvo na novi združni podlagi vedno bolj dviga, dočim večina Evrope še vedno trpi pod hudo krizo. Na Danskem vlada socialistična stranka skupaj s kmeti. Američan, znani znanstvenik in pisatelj Hendrik van Loon opisuje današnjo Dansko tako-le:

Danska ima okrog 3 in pol milijona prebivalcev, od katerih jih živi 750.000 v glavnem mestu Kopenhagen. Toda Danska kakor tudi druge skandinavske dežele zasluži posebno in najbolj častno pažnjo kot primer za to, kaj more storiti iz poljubne snovi praktična razumnost, zvezana s pametnimi življenjskimi ideali.

Kajti ta dežela s svojimi 43.000 km² in s popolnim pomanjkanjem naravnih zakladov, armade, mornarice, rudnikov in gorovja (nikjer se ne dviga dežela nad 175 m) je vredna ducata drugih dežel z mnogo večjim obsegom, z mnogo več ničemurnosti in vojaških aspiracij, dežel, ki bi jih mogel tudi omeniti, če bi me veselilo. Danci so popolnoma s svojo lastno močjo zmanjšali nepismenost v svoji deželi na ničlo. Danec je skoro odpravil nasprotje med bogatim in revnim, kakor obstoji sicer po svetu, in je namesto tega dosegel skromno blagostanje, kakor ga ni sicer skoro v nobeni drugi deželi.

Pogled na karto kaže, da sestoji Danska iz polotoka in polno otokov, ki jih ločijo dolgi, odprti preliv, čez katere morajo odpravljati vlake na brodovih. Podnebje je posebno neprijetno. Vso zimo piha preko ravnih polj močan vzhodnik, ki izliva mrzle deževne plohe; ta prisili Dancu, da velik del svojega časa preživi med svojimi štirimi stenami — okolščina, ki je mnogo pripomogla k temu, da Danci toliko čitajo. Posledica tega je, da so Danci izredno dobro podučeni ljudje, pri katerih pride na enega prebivalca več knjig nego pri kateremkoli drugem narodu.

Dež in veter ohranjata travnike vlažne. Trava raste in dela krave debele. Tako mala Danska preskrbuje ves svet s 30% njegove potrebe po maslu. Dočim v večini drugih dežel pripada mnogo zemlje bogatim gospodom, ki navadno niti ne prebivajo v svojem kraju, niso Danci, v pravem pomenu besede, demokratičen narod (na tem mestu rabim besedo demokratičen bolj v njenem socialnem in gospodarskem nego političnem pomenu) nikdar dopustili, da bi pri njih nastalo veleposestvo.

Danes je na Danskem 150.000 neodvisnih kmetov, ki obdelujejo mala posestva od 4 do 40 hektarjev; samo 20.000 kmečkih posestev je večjih od po 40 hektarjev. Mlečne proizvode, ki gredo v inozemstvo, proizvajajo po najnovejših znanstvenih metodah; teh se naučijo na poljedelskih šolah, katerih učni načrti neposredno spopolnjujejo pouk na javnih šolah. Z maslenim mlekom, ki odpade kot postranski produkt pri izdelovanju masla, krmijo svinje; vsa Vel. Britanija živi od danske slanine.

Ker je trgovina z maslom in slanino za nje izdatnejša od pridelovanja žita, so Danci prisiljeni, da uvažajo žito za svoj kruh. To pa ne povzroča nobenih velikih težav, ker je Kopenhagen oddaljen od Gdanskega s parnikom samo dva dni. Gdansk pa je

Vsem našim zaupnikom in somišljenikom!

V nedeljo, 21. t. m. smo prejeli brzojavno obvestilo od glavnega volilnega odbora liste s. dr. Topalovića, da je naša lista zavržena.

S tem je naša volilna agitacija za te volitve zaključena in vsi sklicani in nameravani volilni shodi odpovedani.

O vsem tem obvestite naše volilce in jim povejte, da smo storili vse, kar je bilo v naši moči, da bi delovno ljudstvo pri teh volitvah lahko nastopilo in se uveljavilo z geslom za **kruh, enakost in svobodo**. Ako nam to ni mogoče, ne leži krivda na nas.

Bodimo v teh dneh hladnokrvni in prevdarni. Ohranimo naše vrste čvrste in sklenjene, pripravljeni za nove boje. Naše delo naj se osredotoči za ojačenje strokovnih, kulturnih in gospodarskih organizacij, zla-

sti pa posvetimo vse sile razširjenju našega tiska, predvsem »Delavske Politike«.

Prvič smo po tolikih letih zopet nastopili v politični areni in razgibali ogromne mase delovnega ljudstva, kot še nikdar poprej, v strah in zaprepasčenje naših nasprotnikov.

Hvala Vam sodrugi za Vašo brezmejno požrtvovalnost, ki je nadomestila manjkajoča denarna sredstva. Gibanju, ki je pokazalo toliko idealizma, v boju za naš končni cilj — za socializem, pripada bodočnost. Zato pogum in vztrajnost, ponkci glave sodrugi!

Naš čas bo prišel.

Družnost!

Mariborski in ljubljanski okrožni volilni odbor liste s. dr. Živka Topalovića.

Madžarske volitve

Svetovno časopisje se še vedno bavi z madžarskimi volitvami, ki so se nedavno končale. Zdaj šele prihajajo v svetovno javnost pritožbe opozicije in prava podoba Gömböševcev, ki so imeli volitve v rokah. Vse te vesti komentira zlasti češko časopisje, ki povdarja, da se madžarska reakcija zelo vara, če misli, da bo z uradnimi rezultati preslepila Evropo o dejanskem kritičnem položaju na Madžarskem.

Kakor znamo, so na Madžarskem javne volitve; s tajnimi volitvami se voli samo 46 poslancev. Volivni sistem je zelo čudovit, tako da še Hitlerjevci, ki se gotovo ne morejo ponášati z demokracijo, pišejo v svojem časopisju, da je madžarski sistem javnih volitev prava sramota za sodobno Evropo.

Poleg vsega tega se je madžarska reakcija čutila tako slaba, da je v volivnem boju uporabljala vsamogoča nasilna goljufiva sredstva, da bi ustrahovala opozicijo. Niti pred Eckhardtovo skupino, s katero je imela poprej nekaj dogovor, se ni ustavila s svojimi metodami.

Volivni rezultat je kljub volivnemu redu in vsem nasiljem porazen

za Gömböševce. Češko časopisje ugotavlja, da se volitev ni udeležilo okrog 40% volivnih upravičencev, kar kaže zelo močno abstinenco. Od 60%, ki so šli volit, je vlada dejansko dobila glasov samo 46.5%, dočim so opozicijske stranke dobile 53.5%. In vendar ima vlada ogromno večino poslancev! To je opisna geometrija Gömböševskega sistema.

Volitve niso položaja na Madžarskem prav nič razčistile ali olajšale, ampak so ga nasprotno še zamotale. Nastale so hude razlike in spori v taboru vladajoče reakcije same. Bethlenova skupina očita Gömböševu, da se s takimi volitvami samo smeši, Eckhardt, ki je bil nedavno še z vlado, pravi, da bo prišla katastrofa, ako si bo vlada še naprej zakrivala oči pred resnično sliko, pred strašno bedo kmetov in srednjega stanu na Madžarskem. Tako je madžarska reakcija po volitvah v težjem položaju, kakor je bila pred njimi, čeprav prikriva to z zmagoslavnimi poročili v svojem časopisju. Vsa miroljubna Evropa želi, da pride madžarski narod čim prej do besede in razbistri položaj v Podunavju.

ljavska prestolnica, iz katere se je vladalo nad daljnimi deželami; danes pa je Roskilde brez pomena, dočim Kopenhagen stalno raste po svoji veličini in važnosti in že danes med svojimi zidovi preživlja petino vsega danskega prebivalstva.

Kopenhagen je kraljevska prestolnica in nekaj stražarjev v zelo praktičnih uniformah prezentira puško, kadar gre kralj plavat in ribarit ali kadar skoči okrog vogala, da si kupi cigarete. Druge znake vojaške veličine iščeš zaman. Ta mala dežela je sicer v preteklih časih vojevala eno najtrših in najtežjih vojn. Še leta 1864. se je morala uveljaviti proti Pruski. Pozneje pa je odpravila armado in vojno mornarico in jo nadomestila z malim korom stražnikov.

Dežela se odtlej mirno razvija. Dočim ima le malo ljudi po tri plašče, ni treba nobenemu tekati okrog brez plašča.

Širite naš list!

Tisk in demokracija

O veliki noči so po radiu na inicijativo Rdečega križa govorili češki politiki o »dobrem tisku«.

Senator s. dr. Fran Soukup je povedal naslednjo misel:

Manifestacija velikonočnega mira za dober tisk je manifestacija za najsvetejše ideale človeštva, za svobodo narodov in posameznikov, za mir med narodi in nov družabni red, v katerem ne bodi človek človeku volk, ampak človek. Vsi ljudje poštene volje se morajo v dosego tega namena združiti. Dober tisk je danes barometer človeške civilizacije. Slab tisk je podkupljen po najtemnejših silah sveta, v službi nevednosti, najbolj nizkotnih instinktov, suženjstva narodov in ljudi, moritve večnih vojn in katastrof neštevilnih človeških življenj.

Boj med dobrim in slabim časopisjem je večni boj med lučjo in temo, med resnico in praznoverjem, med pravico in nasiljem. Svoboda in resnica bosta zmagali. In tako bo tudi dober tisk zmagal.

V enakem zmislu so govorili o dobrem časopisju in demokraciji tudi narodni socialisti in drugi političarji.

Tako je rekel narodni socialist Klofač: Če boleha demokracija, je bolno časopisje, in če jo hočemo ozdraviti, tedaj moramo pričeti pri tisku in novinarjih. Dober tisk — dobra demokracija. Če more naša država živeti le v zdravi in močni demokraciji, mora naše ljudstvo vzgojiti dober tisk, za katerim ni novinarstvo ne trgovina, ne obrt, marveč težka in sveta misija.

Predsednik čehoslovaškega parlamenta prof. dr. B. Nemec je rekel o tisku, da predvsem želi, da mu bodi vodilo resnica. Objektivno naj piše in ne sme zamolčati, kar mu ne ugaja. Medstrankarski boj ne sme nikdar pozabiti na skupne interese.

Taka je politika čehoslovaških strank, ki želijo demokratično sodelovanje vseh ljudskih sil v državi.

Ogromen delavski shod v Beogradu

Radi razveljavljenja naše liste

V ponedeljek, dne 22. t. m. je bil za 8. uro zvečer sklican v veliko dvorano »Radničke komore« delavski shod, ki je razpravljal o stališču delavstva radi razveljavljenja kandidatne liste »Zveze delovnega ljudstva«. Shodu je predsedoval s. Luka Pavičević, govorila pa sta ss. Krekić in Belić. Udeležil pa se je shoda tudi naš urednik s. Viktor Eržen. O shodu bomo še poročali v prihodnji številki »Delavske Politike«.

Čehoslovaški parlament razpuščen

Dne 17. t. m. je bil razpuščen čehoslovaški parlament in senat. Nove volitve se bodo vršile 19. maja t. l.

Poslovna doba senata je sicer osem let, vendar je bil tudi obenem razpuščen, kakor že leta 1925 in 1929.

Tudi Budimpešta mora biti režimska

Ogrska vlada je svojevoljno razpustila mestni občinski svet v Budimpešti, ker hoče pri novih volitvah doseči svojo večino.

Razpisovanje javnih del

Prva in važna zahteva delavstva

Marsikdo se je razveselil, ko je bila objavljena prva vest, da hoče vlada pospeševati gospodarstvo tudi z večjimi javnimi deli. Toda, kakor nas je presenetilo že prej objavljeno načelo, da se pri delih, ki jih oskrbuje bednostni fond,

delavcem ne sme plačati več kakor 20 Din dnevne mezde,

tako nas preseneča, da se tudi pri delih iz državnega kredita v razpisih ne zahteva in menda ne namestiva zahtevati primernih mezd in delovnih pogojev za delavce.

V tem je vsekakor bistvena napaka. Oddaja se delo po minimalnih cenah. Podjetnik ne da ne delavcu ne obrtniku ničesar zaslužiti. Delavska mezda je postranskega pomena in je že fiksirana največ na 20 Din dnevno po določilih bednostnega fonda.

Pri regulaciji Savinje plačuje podjetje celo samo po 16 Din.

Delavstvo je s tem potisnjeno v najhujšo socialno bedo in od njega nimajo nič ne obrtnik in ne kmet, ker je najslabši konzument.

Država je dolžna skrbeti za splošno izboljšanje socialno-gospodarskega položaja. S tem, če ne zagotovi tudi delavstvu primerne prejemke, pa delavstvo izkorišča in uničuje konzumenta, ki ga potrebuje obrtnik in kmet za dvig gospodarstva.

Apel naš, da morajo biti pri razpisih javnih del in oddaji teh določeni tudi delovni pogoji in primerne minimalne, ne maksimalne mezde do 20 Din, je gospodarsko in moralno utemeljen. Javna dela imajo namen dvigniti gospodarstvo in socialni položaj v splošnem. In če bo podjetnik poznal vse te pogoje, bo lahko kalkuliral in ne bo smel do nagega sleči delavca in obrtnika, ki sta v službenih odnosih s podjetnikom javnih del. Dvignila se bo pa tudi konzumna sila, ki je glavni temelj gospodarskega razvoja.

O konzumentu je bilo tudi govora v »novi« gospodarski politiki.

Žal, doslej še nismo ničesa opazili o politiki za konzumenta.

Nove zahteve delodajalcev

Proti zakonom o zaščiti delavcev in socialnem zavarovanju

Delodajalci so najprej zahtevali, da se odpravijo socialno-politične določbe obrtnega zakona, sedaj so pa napravile njih korporacije še načrt, ki gre daleč preko tega, kar so delodajalci zahtevali doslej. Izdelali so delodajalci novo besedilo zakona o zaščiti delavcev in zakona o socialnem zavarovanju. V dosegu teh zahtev so angažirali tudi različne politične faktorje in celo vrsto svojih ljudi, ki naj podpro te njihove zahteve.

Zastajati mora človeku pamet, če pregleduje te načrte. V dobi ogromne nezaposlenosti in bede množice ne zahtevajo delodajalske zbornice nič manj kakor, da se odpravi vsako omejevanje delovnega časa. Žele, da se uveljavi načelo »svobodne« pogodbe. Kakor delodajalec sklene s svojim delavcem, tako mora biti in nihče se ne sme vmešavati v »dogovor«.

Kolikor bo dela čez 12 ur na dan, ga bodo delodajalci prostovoljno plačali po 25 odstotkov več! Delavski zaupniki se morajo odpraviti!

V kolikor bi taki zaupniki še bili, bi jih volili samo delavci, ki so najmanj eno leto v obratu, so pismeni in nemadeževani ter v sporazumu z delodajalcem, za dobo dveh let. Zakon se ne nanaša na pisarniško osebje. Za to osebje ni nobene omejitve.

Delovni čas se ne določa na dan, teden ali mesec, marveč na leto! Dela se enako podeljuje in ponoči. Da se poveča število onih, ki se ponujajo, se dovoljuje, da dela v podjetjih tudi deca od 13. leta.

Odpravi se obveza podjetij, da vzdržujejo otroška zavetišča za delavske otroke in za delavska stanovanja sploh. Delavske zbornice smejo obstojati, toda se zanje po delodajalcih ne sme pobirati prispevkov.

Zahteve delodajalcev predlagajo torej popolno uničenje zaščite delavcev in nameščencev.

Še hujši je pa napad delodajalcev na socialno zavarovanje. Ta načrt naj poslabša razmere skoraj za 85 odstotkov delavcev, zlasti hočejo odpraviti delodajalci bremena, ki jim jih nalaga zakon za preskrbo služinčadi. Teh dolžnosti se hočejo iznebiti. Zahtevajo, da se prispevki znižajo za celo četrtino (kar bi pomenilo minimalno zmanjšanje dajatev za eno tretjino).

Odklanjajo dalje, da bi nosili sami bremena za ponesre-

čence, ki so se ponesrečili pri delu zanje.

Zahtevajo dalje, da naj se delavci sami prijavljajo z legitimacijo v zavarovanje (da bi se s tem otresli odgovornosti za neprijavljene delavce, ki jih je že danes tisoče!). Zahtevajo temeljito izpremembo vsega sistema zavarovanja in opustitev vsake obveze za uvedbo zavarovanja za starost, onemoglost in smrt.

Jugoslovanski gospodarski organizem je prebrodil najtežjo dobo naše in svetovne krize. Prišel je do novega dviga. Nahaja se danes v absolutni prosperiteti. In ta organizem je dolžan, da da delavskemu razredu nadomestilo za žrtve v polnih sedmih letih. Dolžan je, da sprejme idejo razširjenja socialne zaščite in zavarovanja, zvišanja mezd in skrajšanje delovnega časa do pametne mere. Namesto, da bi zadostili tej dolžnosti, predstavniki bogatih zahtevajo, da se zadavi zaščita in zavarovanje delavcev. Zahtevajo ukrepe, katerih posledice nedvomno niso dovolj precenili...

Delavski razred ne mara te poti. Delavstvo se ne more pogrezati še v večjo socialno bedo.

Zato zahteva izboljšanje teh ustanov in zakonov.

Poslabšati ni več kaj. Gospoda naj o tem razmišlja.

S tem smo hoteli opozoriti najširšo delavsko javnost na to, kaj se pripravlja. V prihodnjih številkah lista pa bomo poročali še podrobneje o predlogih delodajalcev. Opravičeno se torej bojimo, da bomo imeli težke boje s protidelavskimi nakanami delodajalcev, ki utegnejo imeti tudi v parlamentu svoj najboljši instrument.

Delavci, bodite oprezní in trdno se oklenite svojih organizacij!

Nemčija v zagati

Plebiscit o vrnitvi v Društvo narodov.

V Ženevi so obsodili nemško oboroževanje. S tem se čuti Nemčija izolirano. Spricho obsodbe ji je tudi težko siliti iznova v Društvo narodov. Da pa najde novo možnost zbližanja, so Hitlerjevci pod vodstvom Hessa priredili v Monakovem konferenco ter sklenili, da se naj v nekaj mesecih izvede v Nemčiji plebiscit, ali naj se vrne Nemčija v Društvo narodov ali ne. — Če pride do plebiscita, bo Nemčija nedvomno glasovala za Ženevo, če ni vse skupaj nov trik režima.

Obsodba Nemčije v Ženevi

Nemčija se razburja.

V svetu Društva narodov se je 17. t. m. sklepalo o francoski pritožbi proti Nemčiji zaradi kršitve mirovnih pogodb.

Za obsodbo je glasovalo 13 držav (tudi Poljska), le Danska se je vzdržala glasovanja.

Nemško časopisje sedaj silno napada Francijo, Društvo narodov in psuje s psovkami neumnost, hinavščino i. t. d. to novo akcijo.

Zavarovanje za starost in nezaposlenost v Ameriki

V Zedinjenih državah v Ameriki je bil sprejet v reprezentacijski zbornici zakonski načrt o zavarovanju za starost in nezaposlenost. Nezaposleni delavec bo prejemal na teden 15 dolarjev (okoli 700 Din), za rodbinske člane še po 3 dolarje. Nešolani delavci bodo prejemali povprečno 18 dolarjev.

Ali so ameriški kapitalisti pametni ali nespametni? Najbrže bi bilo kaj takega potrebno tudi drugod.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Tone Maček:

158

Slučaj Kumberger

V tem hipu se pa vsuje izza hleva in izpod kozolca roj črnih postav z divjim vpitjem in začno neusmiljeno mlatiti po osupljenih pevcih s palicami in latami. Nastala je strašna zmešnjava, vpitje vsevprek, stokanje, sopihanje in preklinjanje, plot bližnjega vrta je hreščal ko so ga lomili, v oknih so zažvenketale šipe, v hiši so ženske vresčale in držale može, ki so hoteli planiti ven, zunaj so temne postave na vse strani bežale, pred hišo se je pa valjal po tleh velik črn klopčič in rjul, okoli stoječi so pa kot besni mahali po njem.

Tedaj je pa zagrmelo sem od hišnega praga:

»V imenu postav!«

Na pragu so se pojavili žandarji. Klopčič na tleh se je mahoma razvozljal in se razpršil, le nedoločna temna senca je obležala nepremično. Prostor pred hišo je bil naenkrat prazen, samo dve postavi sta se še počasi vlekle tja proti hlevom.

Za njima so planili žandarji in ju privlekli v vežo. Bila sta dva zabreška fanta: eden je bil ves okrvavljen,

Pred podunavskim paktom

Mussolini sklicuje 20. maja v Rim podunavske države na konferenco. Namen konference je dogovor glede pakta, ki naj bi predvsem določal nemešavanje v notranje zadeve zavezanih držav. Na konferenco bo povabljeni tudi Nemčija.

Krupp v Mandžuriji

Nemška firma Krupp se je sporazumela z japonsko vlado v Tokiju za industrijsko sodelovanje med Nemčijo in Japonsko. Predvsem gre za volneno in sladkorno industrijo. Kapital dajo japonske banke. Nemčija pa inženjerje, specialiste in patente. Kruppova firma se je pogodila tudi za izgradnjo železnice v Mandžuriji, kar bo omogočilo eksploatacijo bogatih rudnikov in premogovnikov. Tako si nemški kapital pomaga brez Strese in Ženeve.

Napredovanje soc. dem. železničarjev v ČSR

Iz pravkar objavljene statistike organizacije soc. dem. železničarjev v Českoslovaški republiki izhaja, da je ta organizacija napredovala v zadnjih petih mesecih od 37.324 na 40.734 članov. Porasli so torej za 3.313 novih članov in to na škodo narodno-socialistične zveze. Gibanje železničarjev v Českoslovaški kaže torej isto sliko kot pri nas: Naše vrste rastejo, »Zvezarske« trdnjave padajo ena za drugo in jih tudi nobena premeščenja v Južno Srbijo ne bodo rešila.

lasje na glavi so se mu lepili v krvi. Dobil je s topim predmetom hud udarec po glavi. Drugemu je roka mlahavo visela ob telesu. Imel je zlomljeno. Oni ki je na mestu pretepa v krvi obležal, je bil mrtev. Poleg udarcev s kolom, je dobil še več vbodov z nožem. Za njim niso dosti žalovali. Bil je znan zabreški »aufbiksar« in izzivač.

Žandarji so oba ranjenca odpeljali seboj, dasiravno sta zatrjevala, da nista ničesar zakrivila, da sta bila nenadoma napadena od ljudi, ki jih v temi in zmešnjavi nista poznala. Nič jima ni pomagalo. Žandarji so bili zadovoljni, da so vsaj to dvojce »corpus deliktov« pripeljali seboj s te nočne odprave. Poleg tega so odnesli seboj še tri klobuke, ki so jih našli na zapuščenem bojišču in ki jih pretepači, ki so jih izgubili, po temi niso več utegnili iskati. Pobrli so na bojišču še par proč vrženih kolov, na nje so nataknili klobuke kot bojne trofeje, vzeli so oba ujetnika v svojo sredino in so zadovoljni z dobro večerjo zmagoslavno odkorakali proti svoji postaji.

Virant se je jezil in klet:

»Ves večer sem jih krmil in napajal, da bi me obvarovali nesreč in sramote in kaj imam od tega. Nič

hujše bi ne bilo, da jih nisem klical. Povsod se vmešajo šele, kadar je že vse opravljeno. Zdaj pa naj zopet hodim kdove kolikokrat na pričevanje in prenašam še druge sitnosti.«

Mrtveca so odpravili v vaško mrtvašnico, gostijo so zaključili in svatje so se potrli razšli. Naslednje dni so orožniki po okoličih lovili fante. Pri okrožnem sodišču so napolnili z njimi vse prostore. Bila so dolgotrajna zasliševanja, dolg preiskovalni zapor, a ubijalca niso mogli ugotoviti. Kdor ga je ubil, se tega najbrž niti sam ni zavedal, ker so slepo bili vsi hkrati in v temi tudi nihče ni razločeval, po kom udarja. Pa tudi če bi z gotovostjo vedeli kdo je storilec, bi ga ne izdali, ker bi si bil izdajalec nakopal pri tovariših večje zaničevanje kakor ubijalec. So pač taki. Skrajno nezaupni do gosposke, ki se ji v obraz spoštljivo klanjajo, v srcu jo pa mrzijo. Kaj se gosposka vtika v naše zadeve? Mi bomo svoje račune med seboj že sami poravnali. Naj ji bo dovolj da jo moramo rediti.

Komur je moglo sodišče dokazati udeležbo pri »kobilčevanju« na Virantovi svatbi, je bil obsojen na nekaj tednov zapore. Ko se je začela v vinogradih prva kop, je bila večina fantov že zopet doma. Eno dobro

stran je pa le imel ta dogodek: fantje iz Zabrežja in iz Zadobja so se pomirili. Uvideli so nesmiselnost medsebojne mržnje in so prenehali z izzivanji in sovraštvom. Med seboj so zbrali celo potreben znesek, da so na grobu nesmiselno ubitega tovariša postavili kamenit nagrobnik.

Dandanašnji je na kmetih vse bolj skromno in tudi »kobilčevanje« niso več tako razboriti. Na Janezovi gostiji so čisto mirno in pametno odpeli par pesmi, posamezni so se odzvali tudi povabilu in so šli v hišo, kjer so se parkrat z ženskami zasukali, Janez jim je stisnil v roko par kronic, nato pa so se poslovili in odšli, da jih še isti večer kje zapijejo.

Bilo je že pozno, svatje so začeli zdehati. Stari Zavšek jih je bodril in ponujal:

»Nikar mi ne zaspate za mizo! Jemljite! Pijte! V sodu se še nič ne pozna, da kaj manjka!«

Nekateri so že izražali željo, da bi šli domu. Janez ni nič ugovarjal, a stari je bil mnenja, da je še čas, naj še posede, potem pa jim lahko pripravijo ležišča na tleh in jutri lahko začno znova. Saj je še vsega v izobilju.

(Dalje prihodnjič.)

Ogrske volitve

Vlada ima manjšino glasov, toda večino mandatov.

Za vladne kandidate je bilo odanih 46,5, za opozicijske stranke pa 53,5 odstotkov glasov.

Na Ogrskem volijo 199 poslancev v javnih volitvah, 46 v tajnih.

Volilcev je tri milijone, volilo jih je 1.950.000. V javnih volitvah je dobila vlada 738.000 glasov in 156 mandatov, opozicija pa 683.000 glasov in 43 mandatov.

V javnih in tajnih volitvah je dobila vlada 908.000 glasov in 170 mandatov, opozicija pa 1.041.000 glasov in 75 mandatov (med njimi 11 socialističnih mandatov).

Tak je izraz »ljudske volje« na Ogrskem!

Doma in po svetu

Mirovna manifestacija Čehoslovake. Čehoslovaški Rdeči križ je uvedel običaj »Velikonočnega miru«, ki se že več let izvaja po vsej državi. Manifestacija se začne na velikonočno soboto s svečanimi zborovanji v parlamentu in po vseh mestnih in občinskih zastopih v državi, ki jim sledi od 11.45 do 12. ure splošen petminutni molk. Teh pet minut obstoje tudi vsi vlaki na progah in vsi obrati se ustavijo. Listi ta dan ne prinašajo nobenih strankarskih polemik, temveč članke, ki so posvečeni splošnemu miru. Čez praznike vlada v vsej državi politično premirje. Letos je imel dr. Beneš ob tej priliki v parlamentu prekrasen govor, prežet hotenja po miru in po demokraciji. Glavna pažnja se mora posvečati desorientiranosti povojne mlade generacije, ki jo moramo skušati vzgojiti v duhu demokracije, na podlagi morale in kulture. Tudi predsednik Masarik je izdal mirovno poslanico v tem smislu.

Pred Prvim Majem ima avstrijska vlada še vedno respekt. Kancler Schuschnigg je naročil vsem dunajskim kinematografom, ki jih je blizu 200, naj priredijo prvega maja brezplačne kinopredstave za brezposelne. Kinopodjetniki so se temu naročilu pokorili. Tako bodo dunajski brezposelni lahko prvega maja popoldne zastopali gledali razne filmske bedastoče, da ne bodo imeli časa misliti, kako so praznovali Prvi Maj nekdanj. Dvomimo pa, da bi pri tem pozabili tudi na svoje lačne želodce.

Provokantno darilo za Führerjev rojstni dan. Adolf Hitler praznuje te dni 50. rojstni dan. Seveda je vsa Nemčija ob tej priliki »spontano« navdušena in na nogah (prostovoljno ali ne, o tem se ne vpraša). Gratulacije, govori, parade in darila iz vseh krajev države. Najbolj je Führer menda ponosen na darilo, ki so mu ga poklonile nacionalsocialistične bojne formacije, namreč 74 vojni letal. Če nemške tovarne lahko v kratkem času poklonijo komu 74 letal, jih morajo res dosti imeti.

Volitve v Holandiji. Volitve v provincijske odbore v Holandiji, ki so se vršile prošli teden, niso prinesle pričakovanih velikih izprememb. Socialni demokrati so kljub vladnim šikanam (tako so jim na primer prepovedali za 1. maj rdeče zastave) obdržali svoje pozicije in ostali druga najmočnejša stranka: dobili so 114 mandatov (izgubili so 1), komunisti 5 (tri več), nacionalni socialisti, ki so se tokrat prvič udeležili volitev, so zbrali 39 mandatov. Tudi krščanski demokrati so prvič volili in dobili 10 mandatov, vse ostale meščanske stranke so pa znatno izgubile. Z diktaturo torej v Holandiji v doglednem času ne bo nič.

Koliko dolgujejo druge države Zedinjenim državam v Ameriki. Vse države, ki so dolžne Zedinjenim državam v Ameriki, so dolgovale dne 1. marca t. l. na glavnici 12.210 milijonov dolarjev, na obrestih pa 633 milijonov dolarjev. V dinarjih je to okoli 531 milijard dinarjev na glavnici in okoli 27½ milijarde dinarjev na obrestih.

Edini Tvoj prijatelj, svetovalec in vodnik

v boju za tvoje pravice
v tovarni, delavnici, pisarni na polju je in bo

„DELAVSKA POLITIKA“

V boju proti izkoriščanju, proti znižanju mezd, proti nezaposlenosti in poslabšanju socialnega zavarovanja, za boljšo in sigurno bodočnost vseh onih, ki so navezani na delo svojih rok in svojega razuma, zastopa izključno le Tvoje interese. — Toda pomni,

čim več naročnikov, tem večji vpliv

ima list, tem močnejši bo naš glas. Tvoja dolžnost je, da pomagaš jačati glas delovnega ljudstva, ako hočeš dobro sebi in svoji družini. Naša misel, naša volja, naš glas mora prodreti v tovarno, delavnico, pisarno, na polje in v družino slehernega ročnega in duševnega delavca.

Prežeti ene misli, enotni v hotenju smemo zreti smelo bodočnosti nasproti.

»Delavska politika« Ti nudi pouk in razvedrilo, poroča o vseh važnih političnih in dnevnih dogodkih, o delavskem gibanju doma in v inozemstvu, o socialnih, gospodarskih in kulturnih vprašanjih ter delavskem sportu. Namenjena je

možu, ženi in mladini

Naše stremenje je, povečati list, ki sedaj izhaja dvakrat tedensko, ob sredah in sobotah. Naše stremenje mora postati tudi Tvoje stremenje, ako hočemo, da se bo naša namera uresničila.

Merilo delavske zavednosti je delavski tisk.

Težko je delavcu, kmetu, nameščencu in obrtniku za denar. Zato ne meči svojega denarja skozi okno s tem, da kupuješ meščanske liste, ki zastupljajo Tvoj razum in zastirajo Tvoj pogled ter begajo množice. Toda ne pomišljaj in ne odlagaj naročiti si »Delavsko politiko«. Ako sam ne zmoreš, pridobi sodruga ali sodružico, pa si jo naroči skupno.

Za 10 dinarjev mesečno dobiš »Delavsko politiko« dvakrat tedensko na dom dostavljeno.

Tudi Ti čitaj in pridobivaj »Delavski politiki« nove naročnike!

Maribor

Sodrug!

Obiščite v čim večjem številu

DELAVSKA AKADEMIJO

ki se bo vršila v soboto, dne 27. aprila ob pol 20. uri v dvorani pivovarne »UNION«. Nastopijo vsa del. kulturna društva.

Vstopnina je nizka!

Kupite vstopnice v predprodaji!

Strokovna komisija v Mariboru sklicuje za četrtek, dne 25. aprila ob 18. uri v dvorani Delavske zbornice **zaupniški plenum,**

katerega se morajo udeležiti vsi obratni in organizacijski zaupniki kakor tudi zastopniki vseh del. kulturnih društev. Udeležba je obvezna!

Delavski pevci — pozor! V sredo, dne 24. aprila ob 20. uri zvečer se vrši v dvorani Delavske zbornice zadnja vaja za delavsko akademijo. Naj nihče ne manjka!

Predprodajne vstopnice za akademijo se dobijo v tajništvu Strokovne komisije, v administraciji »Delavske Politike« in »Volksstimme«, kakor tudi pri vseh zaupnikih.

Naročnikom »Delavske Politike« v Mariboru. Te dni smo pričeli dostavljati naš list naročnikom v Mariboru z raznašalkami na dom, radi česar niso morda prejeli nekateri naročniki »Delavske Politike« pravčasno dostavljene. Prosimo tem potom vse prizadete, da nam eventuelne nedostatke in neredno dostavljanje oprostijo, vsako zakasnitev, kakor tudi spremembo naslova pa takoj prijavijo upravi našega lista, ki se nahaja na Ruški cesti 5.

Smrtina kosa. V ponedeljek, dne 22. t. m. je zadet od kapi nenadoma preminul sodrug Krepek Rudolf, upokojeni strojevodja na Pobrežju pri Mariboru.

Mrtvega Kelneriča so končno izkopali. Minulo soboto zjutraj se je končno posrečilo izkopati delavca Kelneriča, ki je moral umreti na tako tragičen način, po tridnevnem brezuspešnem reševanju. Truplo pokojnega so zagrebli na Magdalenskem po-

kopališču na Pobrežju ob ogromni udeležbi občinstva. — Vest o smrti nesrečnega Kelneriča je silno razburila ljudi ne samo v Mariboru, temveč po celi državi so zasledovali poročila o reševanju, pa tudi v inozemstvu bo naše mesto postalo znano po tem žalostnem slučaju. Kako bodo sodili oni o reševalni akciji, ki so oddaljeni, je seveda jasno. Saj niti domačini ne morejo razumeti, kako se je moglo zgoditi kaj takšnega v dobi, ko se tako radi ponasamo, da je tehnika na višku. To, kar se čisto posreči pod mnogo težjimi okolnostmi pešici rudarjev, se je na klavrn način izjalovilo na periferiji mesta. Nočemo trditi, da pri reševalcih ni bilo dobre volje. Nasprotno, vsi so se trudili, da bi čimprej rešili nesrečno žrtev. Eno pa je gotovo, da bi se bilo reševalno delo prava gotovo posrečilo, ako bi bili merodajni takoj pozvali par rudarskih strokovnjakov. Zato mislimo, da leži krivda predvsem v tem, nikdo od poklicanih pa se ni zganil, da bi dal potrebna finančna sredstva na razpolago. Šlo se je za reževe, ki je imel na svetu le revno in staro krušno mater, ki je zaman obupno ločala ob vodnjaku, kjer je 8 m globoko bil živ zasut njen rejnec Kelnerič. Tragičen slučaj Kelneriča je tako kričeč, da bo vsa poštena javnost zgubila vero v človekoljubnost, ako se ne bo poiskalo krivcev in jih eksperimentalno kaznovalo.

Velikonočne praznike je provedlo mariborsko delavstvo ob izredno krasnem vremenu večinoma na izletih: »Prijatelji prirode« so pohiteli k Sv. Duhu na Ostrm vrhu, delavski kolesarji so se peljali v Št. Ilj v Slovenskih gorah, nogometaši »Svobode« so se pomerili z zagrebškimi »Želznici« in dobro odrezali s 3 : 3. Okoliški vinotoči so bili oba praznika zelo posečani, Pohorje veselo oživljeno, mesto samo pa kakor izumrlo. Številni delavski volilni shodi po raznih okoliških krajih, najavljeni za velikonočni ponedeljek, se niso vršili, ker je v nedeljo prispela iz Beograda vest, da naša lista ni potrjena.

Hrastnik

Stanovanjske razmere pri rudniku. Pri rudniku obstoja tako imenovana stara hiša št. 83. V tej hiši je 10 skupnih enosobnih stanovanj. Tako stanovanje se nudi rudarju, ki nima stanovanja in ki že čaka več let na stanovanje pri rudniku — kot prvo zasilno stanovanje, da stanovalec z družino v tej hiši počaka toliko časa, da se izprazni kako boljše stanovanje. Dogajajo se žalostni slučaj, in sicer: da v tej hiši stanujejo rudarji, ki čakajo že 5 do 7 let na obljubljeno boljše stanovanje. Zgodi se, da iz te hiše dobe boljše stanovanje ljudje, ki stanujejo komaj nekaj mesecev notri. Ko greš h g. ravnatelju in posreduješ radi nerednosti, ti pravi, pojdite k hišniki. Če prideš k hišniku, te pošlje h g. ravnatelju. Končno se g. ravnatelj sklicuje, da dobe boljša stanovanja le kopači! Kar pa ne drži. Ker je tega dovolj, se naproša merodajne činitele, da se že enkrat pravično dodelijo boljša stanovanja čakalcem.

Kranj

»Delavsko Politiko« imata na novo naročeno še gostilni pri »Jahaču« in pri »Lučežu«. Odpovedal jo je pa brivec g. Meke Franc. Toliko v vednost našim čitateljem, oziroma delavstvu sploh.

Ali nimate koristnejšega posla? »Gorenjec«, tednik za »gospodarstvo, prosveto in politiko«, je vedno bolj zabaven. Zadnje čase je na dnevnem redu samo občinski proračun in — reklama. Z dežele pa prinaša priprave za evharistični kongres in žalostno kroniko — monopolizirane tisočletne vzgoje — barbarstva podivjanosti. Tega bi ne beležili, ko bi ravno tistemu »Gorenjcu« ne bila trn v peti občinska podpora Din 1500 delavski kulturni zvezi »Svobodi«. Da vzgajamo po materialističnih načelih, priznavamo, toda mi ne bomo vzgajali klečepalcev. Mi hočemo vzgojiti pravo kulturo, ki je mogoča le tedaj, ako je človek rešen brige za svoj obstoj. To je ves naš »materializem«. Da se zato borimo za odpravo kapitalističnega izkoriščanja, je jasno. Znano nam je, zakaj molite: »Odrešenik sveta, reši Rusijo«, ne molite pa: »Odrešenik sveta, reši Italijo ali pogansko Nemčijo«. Vaše glavno glasilo je že samo priznalo, da je na Jesenicah in v Trbovljah najmanj podivjanosti in ubojev. Mi trdimo, da je to

delo sad delavskih kulturnih organizacij. Ker ste proti delavski kulturi, se ne čudimo, da zagovorniki vaših potličnih voditeljev po deželi pri vsaki debati takoj grozijo z nožem ali s kolom. Da bi pa vedno plesali tako, kakor boste vi godli, tisti časi so pa minuli: mnenja smo, da se sveta inkvizicija ne povrne več.

Slov. Bistrica

Politična žrtev. Par alkoholiziranih fantov, doma iz Cigoncev, zaslepljenih po reakciji in navdušenih za domače sres. kandidate nasprotne liste, je navalilo s kamenjem in z žrebli nabitimi koli dne 20. t. m. zvečer na našega sodr. Fišingerja, ter so ga močno poškodovali na glavi in po životu zato, ker je zagovarjal pravico liste Zveze delovnega ljudstva. Podrobnejše podatke še priobčimo.

Podružnica Delavske kulturne zveze »Svobode« s pevskim zborom in SMRJ prireditelji dne 5. maja skupni pešizlet v naravo. Vsi somišljeniki in ljubitelji narave se vabijo, da se tega izleta udeležijo. Natančnejši program bo pravočasno objavljen.

Delegatska konferenca vsega steklarskega delavstva

Zedinjenih tvornic stekla

V soboto, dne 13. aprila se je vršila v Hrastniku konferenca steklarjev vseh podjetij Zedinjenih tvornic stekla iz cele države. Hrastniško delavstvo so zastopali ss.: Beutl Franc, Köhler Alojz, Stražnik Viljem in Saurič Drago. Delavstvo steklarne Sv. Križ pri Rog. Slatini ss.: Jugovar Franc in Sitar Jože. Delavstvo steklarne iz Straže ss.: Poš Franc in Džanić Djuro. Delavstvo steklarne v Paračnu pa s. Mastnak Ivan. Centralo Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije je zastopal njen tajnik s. Jakomin Lovro. Delavsko zbornico pa s. Kopač Jože.

Konferenca, ki je pretresala težki položaj delavstva, njih službene in plačilne razmere, je napravila te-le sklepe:

Konferenca delegatov steklarskega delavstva vseh podjetij Zedinjenih tvornic stekla je temeljito razpravljala o položaju steklarskega delavstva, ter ugotovila:

Položaj steklarskega delavstva v Hrastniku, Sv. Križu pri Rog. Slatini, Straži in Paračnu je vedno slabši in obupnejši. Že od leta 1930. dalje se neredno in omejeno obratuje. V Hrastniku je delavstvo samo pri plačah na izgubljenih šiftilih in zaslužkih od leta 1931. dalje utrpelo škodo 3.424.600 dinarjev. V Sv. Križu je bilo delavstvo od leta 1931. dalje 11 in pol mesecev popolnoma brezposelno, v Paračnu je bilo brezposelno od leta 1931. dalje 15 mesecev, v Straži pa se ne napravi na leto niti polovice šiftilov. Poleg ogromne izgube na zaslužkih pa so bile delavstvu od leta 1930. dalje znižane plače za nad četrtino na obstoječe tarife.

Kolektivna pogodba, ki je bila sklenjena po veliki stavki 1928. leta, se krši in ne izvaja v celoti. Zadnje mesece se je od strani obratnega vodstva širila vest, da je kolektivna pogodba odpovedana in se je po posameznih podjetjih pritiskalo na delavstvo in njegove predstavnike, da pristanejo na znižanje plač in redukcijo tarif.

Ugotavlja se, da je dosedanja kolektivna pogodba še vedno v celoti v veljavi, ker doslej Splošni delavski strokovni zvezi Jugoslavije v Ljubljani ni bila niti pisмено niti ustmeno odpovedana. Vsled gornjih konstatcij, konferenca soglasno sklene:

1. **Obstoječa kolektivna pogodba mora ostati enotna** za vse delavstvo vseh podjetij Zedinjenih tvornic stekla in se mora v celoti izvajati. Prav tako morajo ostati tarife za vsa podjetja enake.

2. **Vsled itak skrajno mizernega položaja steklarskega delavstva** (saj so zaslužki padli od leta 1930 za nad polovico) in vsled nerednega obratovanja, odklanja delavstvo potom svojih pooblaščenih delegatov **najodločnejše vsako nadaljnje tudi najmanjše znižanje plač**, tarife ali poslabšanja delovnih pogojev in se bo delavstvo proti temu solidarno borilo z vsemi in tudi s skrajnimi sredstvi.

3. **V podjetju Straža je nujno odpraviti nesocialni in zastareli plačilni šok-sistem, zvišati in regulirati je treba plače**, ter uveljaviti vse določbe kolektivne pogodbe tudi za delavstvo tega podjetja.

4. **Kar se tiče spremembe kolektivne pogodbe, znižanja plač in tarife, odklanja konferenca vsako lokalno razpravljanje za posamezna podjetja**, zahteva, da o teh stvarih razpravlja podjetje ob sodelovanju Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije in ob prisotnosti delavskih zaupnikov vseh podjetij.

Konferenca je dalje razmotrivala položaj zunanega delavstva v Hrastniku in je na željo tega delavstva sklenjeno predložiti podjetju predloge za izboljšanje njihovega položaja.

Na konferenci je bil pretresen **podvezin pravilnik**, kateri bo sklenjen na zveznem kongresu 9. in 10. junija in je bilo v vseh točkah doseženo soglasno stališče.

Konferenca je posvetila posebno pozornost obstoječemu **bojevnemu fondu** in sklenila, da se fond ojača s posebnimi znatnimi prispevki.

Naslednji dan, 14. aprila, pa se je vršilo v Hrastniku zborovanje steklarskega delavstva, na katerem so delegati in zastopniki centralne poročali o sklepih konference. Delavstvo je sklepe konference vzelo enodušno na znanje ter sklenilo, da se na obrambo svojih pravic temeljito pripravi. Delegati delavstva ostalih podjetij bodo o konferenci in sklepih poročali na svojih sestankih.

Nabirajte člane

za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Metoda kapitalističnega vladanja ali japonski fašizem

Fašizem je diktatura nad proletarijatom

Na zunaj so oblike kapitalističnega vladanja vedno nekoliko različne. Prirojene so po razmerah, v katere zajedo svoje korenine globoko v meso naroda ali s prevaro ali s silo, večinoma pa z obojim. S silo, če ne gre drugače, sicer pa s frazarskimi obljubami, da narod malomarno resignira na svojo pravico soodločevanja. Namen je pa vedno isti: nemojena oblast in čim večji dobiček kapitala pod plaščem narodnega gospodarstva in neglede na splošni socialni položaj delovnih slojev. Inicijativa se je morda tudi ozirala na splošnost, toda v praksi ne prihaja več v poštev, ker odločajo potem samo gospodarski in gospodarstvu, to je, kapitalu naklonjeni faktorji.

Tako si osvaja kapital danes tudi načrtno gospodarstvo. V Zedinjenih državah ameriških ga izvaja predsednik Roosevelt. Načrtno gospodarstvo, da, pravi, to je edini izhod, da »ne propade sedanje kapitalistično gospodarstvo«. Kar je slabo, (konkurenca dobremu gospodarstvu, torej kapitalno močnemu), naj propade, da ostane glavno jedro močno. Poslabšati se ne sme sicer položaj delavstva, javna dela naj se opravljajo,

deloma skrajša delovni čas. Toda vsi ti ukrepi ne odpravijo naraščajoče nezaposlenosti, ki končno pogoltne toliko javnih sredstev, da jih kapital ne bo hotel več kriti. Kriza te politike, te zaostritve gospodarske tehnike in koncentracije mora vesti v krizo vse gospodarstvo.

Japonska ima krepak monarho-militaristični absolutistični režim pod plaščem parlamentarizma. Kriza nastopa tudi tam in demokracija sili k besedi. Kamarila dobiva strah. Zato ustanovi po sklepu vlade »možganski trust« (brain trust). Tako je sklenila japonska vlada, ki hoče posnemati — Roosevelta.

Možganski trust bo obstojal iz dveh delov. Svet za državno politiko in raziskovalni odbor. Svet za državno politiko bo imel predsednika, njegovega namestnika in 15 članov. Preiskovalni odbor bo imel direktorja, 15 odgovornih uradnikov, 20 upravnih uradnikov in 30 posvetovalnih članov. — Delovno ljudstvo v korporaciji ne bo zastopano, zato ne pomeni novi organ »načrtnega gospodarstva« nič drugega kakor ojačenje kapitalistične diktature.

Avtomobilska cesta Ljubljana—Sušak

Da je avtomobilska cesta Ljubljana—Sušak potrebna in umestna, o tem med uvidnimi ljudmi, ki imajo količikaj smisla za skupnost in javne naprave, ne more biti spora. Isto velja za avtomobilsko cesto Ljubljana—Zagreb. Vprašanje, če se take ceste izplačajo, stavijo lahko le ljudje branjevske mentalitete, ki presojaajo vse s stališča neposrednega in osebnega profita. Pri javnih napravah, kot so železnice in ceste, se sploh ne da govoriti o tem, ali se izplačajo ali ne, ker se ne grade ravno zato, da bi donosale dobiček, temveč zato, da služijo javnosti. Avtomobilska cesta Ljubljana—Sušak se gotovo ne bo nikdar »izplačala«, ker dosedaj sploh ni bilo v navadi, da se za uporabo cest plačuje kaka pristojbina. Avtomobilska cesta je enostavno potrebna zato, ker je še ni, dočim je avtomobilski promet že davno tu, ki pa se v tej meri ne more uveljaviti. Ravno tako kaže svojo gospodarsko in politično kratkovidnost oni, ki pravi, češ, pustimo to stvar, ker je železniška zveza Slovenije z morjem bolj potrebna in že projektirana. Gospodarsko uvideven človek bo šel na stališče, da je oboje potrebno in da se ni bati medsebojne konkurence. V enem oziru služi bolje železnica, v drugem bolj avtomobilska cesta. Kateri del prometa se da izvesti ceneje po železnici in kateri z avtomobili, je stvar kalkulacije pri posameznih primerih. Včasih ne odločuje cena, temveč čas in udobnost. To velja posebno za turističen promet in za one, ki imajo lastne avtomobile. Prijetnejše je potovanje v avtomobilu kot pa po železnici, tudi če bi bila že elektrificirana. Avto ustavi lahko kjerkoli, železnica pa je vezana na določene postaje in strogo odmerjen čas.

Nastane torej lahko edino le vprašanje, kaj naj bi se gradilo prej, železnica ali avtomobilska cesta. V smeri Zagreba že imamo železnico, na Sušak je pa še nimamo. Ker je gradnja železnice znatno dražja radi polaganja tirov, železničnih objektov, lokomotiv in vagonov, bi prišla z ozirom na sedanje pomanjkanje razpoložljivega kapitala v prvi vrsti gradnja avtomobilske ceste v poštev. Pri tem bi imeli to prednost, da imamo za gradbo ceste ves material v izobilju doma, dočim bi morali naročiti za železnico velik del materiala v tujini.

Ostane torej samo še vprašanje, kakšne vrste naj bo cesta in kje naj se izpelje. Ali naj bo izključno le za avtomobile, ali naj bo v prvi vrsti za avtomobilski promet in v drugi vrsti za ostala vozila, ali naj bo to navadna široka cesta, po kateri vozijo avtomobili. Z ozirom na naraščajoči promet in bodoči razvoj prometnih sredstev, bi bilo umestno, da se napravi že sedaj prava, samostojna avtomobilska cesta po vseh načelih moderne, gradbene tehnike, katero pa bi uporabljala lahko zaenkrat tudi ostala vozila, seveda na lastno odgovornost in lastni riziko. Cesta bi morala biti betonska ali asfaltna. Umljivo je, da se ne spelje to cesto skozi naselja, temveč mimo istih in brez ozira na iste. Napake, kot so se dogajale dosedaj s tem, da se je vodila železnica

pod pritiskom raznih lokalnih interesov in veljakov okoli raznih oglov, se pri gradbi avtomobilske ceste ne sme več ponoviti. Za tozadavni vzgled služi lahko gorenjska ali dolenska železnica. To velja n. pr. za tisti ovinek gorenjske železnice proti Skofji Loki ali pa za tisto znamenito traso dolenske železnice čez Čušperk na lubo Aueršperga. Kako se železnica ne sme trasirati, služi lahko kot vzgled tudi kamniška proga, ki bi se dala speljati v popolnoma ravni črti po sredi doline in ki bi zavila proti Ljubljani še le po prehodu preko Save. Edino racionalno stališče z ozirom na bodočnost je, da se prilagode naselja onim cestam in progam, ki so namenjene za promet na daljavo in ne narobe. Za zvezo v stran ležečih naselbin naj služijo lokalne zveze. Iz tega sledi, da se morajo speljati take prometne žile po ravnem načeloma v največji možni meri premočrto, v goratem kraju pa po najkrajših trasah do maksimalno dopustnega in umestnega vspona. Če se spelje cesta lahko ob dani reki in nima ista preveč nerodnih ovinkov, ki bi znatno podaljšala traso, bi bilo pač nes pametno in neracionalno speljati isto preko hribov in dolin, samo zato, da bi šla v čim bolj ravni črti v meri danega cilja. Iz tega stališča je edino umestna trasa za avtomobilsko cesto Ljubljana—Zagreb ob desnem bregu Save, na mestu, kjer je bila že pred stoletji vklesana in napravljena pot, po kateri so vlačili tovore po Savi.

Nasprotno pa je pri avtomobilski cesti Ljubljana—Sušak. Tu nimamo nobene reke na razpolago. Ker so namenjene avtomobilske ceste za promet na večje daljave, nikakor ne gre izpeljati ceste s stališča, da veče razne raztresne kraje med seboj. Zato je pri cesti Ljubljana—Sušak edino pravilno, da se izpelje v kolikor mogoče ravni meri. Sušak leži skoraj točno južno od Ljubljane. Radi tega se lahko reče, da trase, ki bi šle izven meje odseka, katerega omejujejo pol dnevnika 14° 32' 10" in 14° 32' 20" ne bi bila racionalna in umestna. Za avtomobilsko cesto, ki bi šla v glavnem v naznačenih mejah, govori tudi dejstvo, da imamo že na obeh straneh ne samo ceste, temveč deloma tudi železnico, medtem ko imamo v sredini samo odlomke posameznih, za večji avtomobilski promet, večinoma nerabnih cest. Sedaj nastane lahko samo še eno vprašanje: ali naj se vporablja to odlomki cest s primerno preureditvijo, utrditvijo in delno prestavitvijo, ali naj se zgradi popolnoma nova moderna, povsem neodvisna avtomobilska cesta. Vse ceste, ki bi prišle v naznačenem odseku v poštev, niso bile vpepljene iz vidika zveze Slovenije z morjem, temveč iz vidika lokalnih potreb. Zato seveda niso zgrajene tako, kot bi bilo v ta namen potrebno. Le manjši del bi se dal vporabiti. Zato bi bilo edino umestno, da se zgradi popolnoma samostojna avtomobilska cesta, ki bi morala biti zgrajena tako, da ne bi križala ostalih cest in železnic v istem nivoju. Najkrajša avtomobilska cesta bi se dala vpepljati le v približno sledeči smeri:

(Dalje prihodnjič.)

All si že dobil novega naročnika za „Delavsko politiko“, smatraj to za svojo dolžnost!

Po kaki poti hodi SSSR?

Brošura s. dr. Sterna

Pod tem naslovom je izšla v prški založbi »Svaz Narodniho Osvo-bozeni« knjiga, ki jo je napisal socialni demokrat dr. Eugen Stern, strokovnjak za socialno politiko, ki se je lansko poletje več tednov mudil v sovjetski Rusiji. Svoje vtise je sedaj objavil.

Stern ugotavlja v prvi vrsti brezrazrednost sovjetske družbe, kakor tudi dejstvo, da se more danes v Rusiji živeti samo od fizičnega ali duševnega dela, ne pa od dohodkov lastnine. Kot socialist pozdravlja Stern to dejstvo, obenem pa se skuša seznaniti z različnimi odtenki sovjetske družbe, temeljujočimi na protinivelizacijskih naporih, in na kakovostnih diferencijah. Kdor družbi več daje, mora od nje tudi več prejemati. Da bi se pa mogel kdo obogatiti, je izključeno. V rokah posameznika se produktivna sredstva ne morejo akumulirati. Sila, ki priganja ljudi k delu in ustvarjanju, je svojevrstno častihlepje in želja, da si pri-

bore v družbi častni socialni položaj. Posebno pozornost je Stern posvečal vsestranski gradbeni podjetnosti v državi, pri čemer se je bolj zanimal za socialno, kakor pa za vojnostrategično stran tega vprašanja. Glede uspehov v kolektivnem poljedelstvu je zelo optimističen, in se mu zlasti dopada novi tip kmetstva. Kot socialista ga je seveda tudi zanimala velika izprememba v položaju ruske žene in novi razvoj v prid družine. Tudi birokracijo in razne posledice diktature je študiral. Kot socialist se je vrnil iz Rusije s pojačeno samozavestjo, čeprav ve, da zahtevajo razmere v sovjetski države drugačnih metod, kakor so v navadi v ostali Evropi. Nova Amerika se poraja na vzhodu Evrope, ki si prizadeva socializem uresničiti. Seveda, pravi Stern, bi Roosevelt v Ameriki gotovo doživel polom, če bi se hotel posluževati Stalinovih metod. Vendar pa bo ideja načrtnega gospodarstva končno povsod zmagala.

Kulturni pregled

Cerkvenik Angelo: Kdo je kriv?

Tudi v tej svoji tragediji se Cerkvenik bavi poglavitno s tisto čisto človeško intimno notranjostjo, ki se more očitovati samo med štirimi očmi in med štirimi stenami. V tem dejstvu vidim več ali manj tudi smisel njegovega načina dramskega ustvarjanja oziroma njegovega načina tehnične graditve drame, ki gre le redko čez dialog; njegov dialog pa očituje skoraj vselej močno potencirano razgibanost dramskega dogajanja ter dramskega konflikta. V tem pogledu je v slovenski dramski literaturi — vsaj povojni — edinstven.

Nad vse virtuosno je v tej smeri ustvarjeno njegovo poslednje dramsko delo »Kdo je kriv?« Vse dejanje se izvrši skoraj nepretrgano od devetih zvečer do polnoči, vse dejanje se izvrši malone na istem prostoru, nosilca vsega do skrajnosti razgibanega in napetega, psihološko do najintimnejših finis očitujočega se notranjega izživljanja dveh izbičenih duš, sta malone samo dve osebi! Pa vendarle ne! Tretja oseba, ki venomer nasilno plete v dejanje, ki hrumi semtertja kakor vihar čez oder, ta tretja oseba — je ali je ni? To vprašanje vznemirja gledalca, to vprašanje vznemirja žensko in — vojaka... Morda sem se motil. Ali ni prav ta tretja oseba gonilna sila vojakovega dejanja in hotenja? Ali ni prav ta tretja oseba vojakova — usoda? Da, vojak je celo trdno prepričan, da je tretja oseba pravi krivec, ki mu je uničil življenje... V poslednjem trenutku pa, preden izdihne, zagleda nepričakovano resnečnega krivca. Njegovo spoznanje, ki je prvinsko silno, ni morebiti odgovor pisatelja, kakor je nekdo, ki je o tej drami pisal, mislil, marveč je ta odgovor odgovor vojaka, psihološko tako nujen in neobhoden, kakor je bilo nujno in neobhodno, da je Kolomb, potujoč proti Indiji, odkril Ameriko. Tu ne gre za neko ceneno plakatno protivojno propagando, marveč za prvinski protest, ki se je nujno porodil iz trpljenja, porojenega iz vojne in njenih strahot, za protest, ki je propaganda brez namena in hotenja, kakor je pijanec brez namena propaganda proti alkoholizmu.

Pisali so, da utegnejo slabi igralci preleviti tragedijo v komedijo ali celo grotesko. Iz tako globoke človeške izpovedi ne more nikdar postati groteska! Slabi igralci ji utegnejo onemogočiti uspeh, kakor vsaki drugi, celo Shakespeareji drami, več pa ne...

Kdor pozna režiserja, kdor pozna igralce, ki jim je na oderu mariborskega narodnega gledališča zaupana res težka naloga vtellešenja te drame, ne bo mogel niti za kratek hip podvomiti o uspehu krstne predstave Cerkvenikovega dela, ki ga je kdo ve zakaj imenoval »vojno zgodbo v štirih dramskih scenah«!

»Malomeščani«. Bil sem pri primjeri Bratko Kreftovih »Malomeščanov«, takozvane vesele slovenske legende, kakor je napisano na gledaliških letakih. To je res »legenda«, resnična legenda v treh dejanjih, ker so dejanja, ki se vrše na oderu v življenju tudi danes še vse bolj resnična, kakor so bila leta 1914. Takrat je bila Avstrija in večina slovenskega meščanstva zvesta Njega apostolskemu veličanstvu Francu Jožetu I. ter se je pri vsaki priliki hotela izkazati, kako ljubi svojega vladarja. In v tej ljubezni je bilo toliko ovađuštva, toliko denuncijanstva, da človek ni vedel, kedaj ga zažabi »roka pravice«. Danes res da nič ni boljše, denuncijanta sreča na vsakem koraku in zato je ta tridejanska »Malomeščani«, kakor sem rekel, resnična legenda. Premijera je bila v četrtek, dne 11. t. m. Gledališče razprodano, ploskanje tako dolgo trajalo, da se je moral avtor pokazati že pri prvem odmoru. Znamenje, da je »legenda« zadela v živo in da se je tistemu življenju

na oderu priključila, rekel bi, vsa publika, ki je bila v gledališču ter dajala duška dušljivi atmosferi, ki je danes med nami. Kreft je z dramo legendo »Malomeščani« ustvaril v resnici oderski komad, ki je vreden, da gre tudi na delavske odre. Ker ni veliko oseb, ker je oprema enostavna, samo ena soba in nekaj pohištva s telefonom, je lahko uprizorljiva. Največ pa je, da ta drama duševno zareže v gnilobo malomeščanstva in s tako ostrino naslika značaje, da se bo delavstvo, ki bo gledalo to dramo in jo igralo, naučilo spoznavati sebe in svet okrog sebe bolje, kakor s še tako učenjaško razlago.

Da so igralci naravnost živeli v svojih vlogah, je tudi dovolj jasn dokaz, da je ta vesela slovenska legenda markantno delo. I. V.

Esperanto

Prvi redni občni zbor »Delavskega esperantskega društva« v Ljubljani se je vršil dne 11. aprila 1935 v Delavski zbornici. Ena izmed prvih nalog izvoljenega odbora bo, da zbere vse delavske esperantske skupine v Dravski banovini v eno močno delavsko esperantsko društvo. Pozivajo se delavci esperantisti, da stopijo v stik z delavskim esperantskim društvom v Ljubljani, poštni predal 290 in da pomagajo uresničiti zgoraj navedene želje vseh zavednih delavcev esperantistov.

SPORTNA RUBRIKA

SK »Svoboda« zopet zmagovita. Na velikonočni ponedeljek je imela mariborska »Svoboda« v goste prvaka zagrebškega prvega razreda SK »Železničar«, klub, ki zavzema po svoji jakosti in tehničnem znanju položaj naše »šlirije« in je igrala z njim neodločeno prijateljsko tekmo v razmerju 3 : 3. Prvi polčas je bilo razmerje celo 2 : 1 za »Svobodo«. Zagrebčani so tehnično gotovo mnogo lažji od vseh mariborskih klubov. »Svoboda« je pa pokazala zopet eno izmed svojih najlepših tekem, čeprav je nastopila s štirimi rezervami, od katerih so se pa Čebul, Kramberger in Zelenka odlično obnesli. Tekmo je sodil g. Vesnaver dobro.

Obleke, klobuke, perilo, sportne potreščine itd.

kupite ugodno pri

Jakob Lah

Maribor, Glavni trg 2

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. - Telefon štev. 2324.